

FILM I STRIP Zbirka eseja Midhata Ajanovića

Catherine Deneuve u Buñuelovu filmu "Belle de Jour" (gore)
"Album", strip Krešimira Zimonića koji je postao film (desno)

Što povezuje Fellinija, Buñuela, Pratta i Zimonića

Ljudi toliko različiti isprepleću se na stranicama
ove knjige u pitkim tekstovima punim erudicije

piše Jurica Pavičić

Midhat Ajanović (1959) prije rata je bio istaknuti sarajevski filmski kritičar, prozaik i autor animiranih filmova.

Poput mnogih bosansko-hercegovačkih intelektualaca, i Ajanoviću je životni usud promijenio rat. Devedesetih godina našao se u Švedskoj, gdje je brzo naučio jezik, uključio se u kulturni život i postao profesor na studiju animiranog filma sveučilišta u Trollhättanu. Tijekom dva desetljeća, Ajanović je postao jedan od vodećih europskih autoriteta za povijest animiranog filma. Ujedno, on je danas vjerojatno i najverziraniji živi stručnjak za Zagrebačku školu animiranog filma.

Veze Ajanovića i Hrvatske su brojne: osim što je stručnjak za Zagrebačku školu, osim što je napravio monografiju o Nedeljku Dragiču, Ajanović je bio i umjetnički ravnatelj Animafesta u osjetljivoj poslijeratnoj fazi, kad je festivalu trebalo vratiti značaj. Stručne knjige namijenjene ex-yu čitateljstvu Ajanović redovno i objavljuje kod hrvatskih nakladnika. Takav je slučaj i s njegovom posljednjom knjigom pod naslovom "Film i strip" koju je objavio na pomalo neobičnoj adresi - u ogranku Matice hrvatske u Bizovcu. Ne znam točno tko je u Bizovcu zaslužan za to, no tko god bio - zavrjeđuje pohvale, jer je knjiga zbilja dobra.

ŽENSKA LINIJA "Film i strip" zbirka je dvanaest eseja koji se bave - kako autor pojašnjava u podnaslovu - "kreacijama nastalim u intermedijalnom kontekstu stripa, animacije i filma". U tih dvanaest eseja, Ajanović se bavi temama povijesti kulture 20. i 21. stoljeća koje sežu od hard boiled krimića 20-ih godina do britanske ženske animacije, od Fellinijevih veza sa stripom do Kre-

šimira Zimonića, od Bonellijevih talijanskih komercijalnih stripova do dadaističke avangarde 20-ih i od Andrije Maurovića do Johna Lassetera. Ljudi tako različiti kao Dashiell Hammet i Viking Eggeling, Hugo Pratt i James Cameron, Luis Buñuel i Alex Raymond, Bernardi i Milazzo i Raymond Chandler, Joanna Quinn i Moebius isprepliću se na stranicama ove knjige u pitkim esejima punim erudicije i zanimljivog, značajnog povezivanja naokolo udaljenih kulturnih fenomena.

Među dvanaest eseja teško je izdvojiti najvažnije. Nekoliko ih - ipak - odskoče. U tekstu "Tragajući za kompleksnim kadrom" Ajanović koristeći prednost domaćeg, švedskog domicila, te iz te povlaštene pozicije predstavlja jednog od najkultnijih suvremenih europskih režisera - Roya Anderssona. Anderssona on interpretira kao svojevrsnu prevratničku protutežu Bergmanu te tumači njegovi filozofiju dugog kadra/sekvenca kao filozofski i politički stav. Kao prilog tekstu, Ajanović donosi i prijevod Anderssonovog autopoeitičkog eseja "Strah našeg vremena od ozbiljnosti". Tekst "Ženska crta britanskog animiranog filma i stripa" svojevrsna je akademska

verzija #MeToo prevrata, film koji prati razbijanje "staklenog stropa" muškog monopola u animaciju i stripu od 80-ih do danas. Za studente i znanstvenika bit će važan tekst "Između medijske i individualne istine" koji se bavi u zadnje vrijeme pomodnim fenomenom animiranog dokumentarca. U uvodu, Ajanović čitljivim jezikom prepričava povijest mišljenja o filmu, podsjeća kako je digitalna era opovrgnula filozofije filma temeljene na ontološkom realizmu fotografske slike, te pokazuje kako je ta promjena potpomogla obnovu drevnog žanra koji je postojao još 1910-ih: dokumentarca u animiranoj tehnici.

NEIZBJEŽNI MAUROVIĆ Ajanović spada u one ex-yu intelektualce koji su trajno fascinirani zagrebačkom i hrvatskom kulturnom tradicijom, uključujući i onu koju mi sami ignoriramo nauštrb pletersko-historicističkih lagarija. Tako su i u ovoj knjizi prisutne teme popularne kulture zagrebačkog, modernističkog 20. stoljeća. Tu su

braća Neugebauer, tu je i neizbježni Maurović, za kojeg Ajanović piše da "s lakoćom može izdržati usporedbu s rigorozno selektiviranim prvcima strip-kulture". Tu je i zaseban esej o Krešimiru Zimoniću, u ko-

jem Ajanović podsjeća na 80-e, kad je Zimonić nakratko bio krupna zvijezda i stripa i međunarodne art-animacije. Taj tekst doima se kao u ulazna skica za (bilo bi lijepo da bude napisan) povijesni tekst o Novom kvadratu i jugoslaven-

skom stripu 80-ih. Ima tu - ukratko - i vrlo establišmentskih tema (kao Buñuel i Fellini) i vrlo pop-kulturnih (kao Ken Parker ili strip ere film noira). No, o čemu god da su tekstovi, svi su slični - pitki, napisani novinarski, asocijativno bogati, iznimno informativni, ali i politički izbrušeni. Dulji časopisni esej forma je u kojoj je Ajanović najjači, a to se potvrdilo i ovom knjigom. 5

Tijekom dva desetljeća, Ajanović je postao jedan od vodećih europskih autoriteta za povijest animiranog filma. Ujedno, on je danas vjerojatno najverziraniji živi stručnjak za Zagrebačku školu animiranog filma

